

Algemeen Beleidsplan 2025 – 2035

“Een solide basis voor de toekomst”

Hoofdpijnen van beleid en randvoorwaarden

Vastgesteld op 13 september 2024

stichting het nationale park
DE HOGE VELUWE

1. Inleiding

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe (hierna: de Stichting of het Park) is in 1935 opgericht om zelfstandig het Park duurzaam in stand te houden en open te stellen voor publiek, in de traditie van het echtpaar Kröller-Müller.

Het Nationale Park De Hoge Veluwe (hierna: het Park) is de groene schatkamer van Nederland. Het Park is **het grootste aaneengesloten actief beheerde natuurgebied in particulier bezit in Nederland** en wordt bestuurd op basis van zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid. Dit is tevens het motto van het Park.

De Missie luidt:

- I. Het duurzaam in stand houden en toekomstgericht beheren van Het Nationale Park met focus op biodiversiteit.**
- II. Zo veel Parkbezoekers als mogelijk inspireren en/of onbekommerd laten genieten van:**
  - **natuur & landschap;**
  - **erfgoed, architectuur & kunst;**
  - **educatie;**
  - **publieksvoorzieningen.**

Dit Beleidsplan geeft de hoofdlijnen van het beleid, de strategie en de randvoorwaarden.

Het beleidsplan is als volgt opgebouwd: **Hoofdstuk 2 t/m 5** beschrijven op hoofdlijnen achtereenvolgens de *uitgangspunten*; *ambitie*; *strategie* en *organisatie*. Een verdere uitwerking van het beleid vindt daarna plaats in twee delen: de instandhouding van het Park in **Hoofdstuk 6 Beheer** en de openstelling voor publiek in **Hoofdstuk 7 Bezoekers**. Actuele thema's, zoals stikstof, klimaat, maatschappelijke relevantie en diversiteit komen aan de orde in **Hoofdstuk 8 Randvoorwaarden** en **Hoofdstuk 9 Risico's en kansen**. De *Kritische Prestatie Indicatoren* zijn opgenomen in **Bijlage 1**.

2. Uitgangspunten

Het Nationale Park De Hoge Veluwe is door particulier initiatief ontstaan, naar voorbeeld van Amerikaanse nationale parken ingericht en voldoet aan de nationale parken-criteria van de IUCN. Hoewel het Park niet formeel als nationaal park is 'aangewezen' door de Staat der Nederlanden, wordt het wel door de Staat als zodanig erkend. De status 'nationaal park' is vastgelegd in de naam van het Park en de naam 'Het Nationale Park De Hoge Veluwe' is als merk beschermd.

De Stichting is bestuurlijk en financieel zelfstandig. De Stichting werkt zonder winstoogmerk en hanteert het profijtbeginsel. Omdat het Park een private stichting is die nagenoeg geen exploitatiesubsidies ontvangt, heft het Park entree. De inkomsten uit bezoek komen ten goede aan de exploitatie van het Park.

De corebusiness is natuur. Alle inspanningen zijn erop gericht om natuurkwaliteit, biodiversiteit en landschappen te behouden en te versterken. Het Park is een hotspot van biodiversiteit binnen het Natura 2000 gebied Veluwe. Het Veluws landschapsbeeld is behouden gebleven en de landschapsgeschiedenis is goed zichtbaar.

Educatie staat hoog in het vaandel. Het Park wil alle bezoekers iets meegeven over het Park. Educatie in de breedste zin (voor scholen, maar ook iets nieuws opsteken als bezoeker) zal bijdragen aan kennis en aan de Hoge Veluwebeleving voor alle bezoekers.

Voorwaarde voor een sluitende exploitatie van het Park is de ontvangst van jaarlijks minimaal 600.000 betalende bezoekers. Het Park stuurt op minimaal 600.000 betalende bezoekers per jaar, inclusief bezoekers van het Kröller-Müller Museum. Het Park en het Museum zorgen er gezamenlijk voor dat er in een kalenderjaar niet meer dan 700.000 betalende bezoekers in het Park ontvangen worden, zodat de ecologische kwaliteiten van het Park gewaarborgd blijven. Op basis van de stikstofberekening van de provincie ligt de bovengrens van het totaal aantal bezoeken (inclusief niet betalende bezoekers van het Park en het Museum) op 800.000.

De organisatie van het Park staat voor goed werkgeverschap en betrokken medewerkers. Het Park is een stichting met bedrijfsmatige aanpak op basis van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het Park staat bekend als goed werkgever en is een erkend leerbedrijf. Medewerkers en vrijwilligers zijn ambassadeurs van het Park. Vanuit maatschappelijke betrokkenheid biedt het Park mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt de mogelijkheid om een vak te leren en werkervaring op te doen. Het Park biedt stageplekken op alle niveaus en in alle geledingen van de organisatie.

3. Ambities

Het Park wil hét Nederlandse nationale park van (inter)nationale allure zijn en blijven. Zo wil het Park zijn naam 'Het Nationale Park De Hoge Veluwe' waarmaken. Het Park wil laten zien dat zijn (continuïteit in) beleid en beheer leidt tot een goede balans tussen ecologie en economie en resulteert in een hoge biodiversiteit. Het Park wil (inter)nationaal een voorbeeld zijn met zijn gevoerde beheer en beleid.

Het Park wil de hoge biodiversiteit behouden en versterken. Het Park bevat een grote diversiteit aan habitattypen en soorten. Behoud van ecologische kwaliteit en hoge biodiversiteit vraagt om continuïteit in het actief beheer, met waar nodig systeemherstel om het Park robuuster te maken en specifieke soortgerichte maatregelen.

Het Park wil een betaalbaar dagje uit in Nederland zijn en blijven. De combinatie van natuur en cultuur onderscheidt het Park ten opzichte van andere nationale parken, natuurgebieden en dagattracties. Het Park biedt voor elk wat wils, ook voor de bezoekers met een kleine(re) portemonnee.

De ambitie van het Park is om in 2050 CO₂ neutraal te zijn. Daarmee bedoelt het Park de balans tussen CO₂ uitstoot van enerzijds bedrijfsactiviteiten én bezoekers in het Park en

anderzijds de opname van CO₂ door natuur & landschap in het Park. Eerste stap is een berekening van die balans in 2025 en om die berekening jaarlijks te herhalen.

Als opstap naar CO₂ neutraal in 2050 wil het Park in 2035 energieneutraal zijn. In deze beleidsperiode investeert het Park in energietransitie. Enerzijds door bedrijfsgebouwen en woningen (in totaliteit) energieneutraal te maken, anderzijds door mogelijkheden voor energieopwekking mee te nemen in projecten, zoals de herinrichting van entrees. Het enige voorbehoud dat moet worden gemaakt is Jachthuis Sint Hubertus. Op dit moment is energieneutraal daar nog niet haalbaar en betaalbaar.

In het Park vindt sedert de oprichting veel onderzoek plaats. Het Park wil deze data benutten in het beheer, hier meer bekendheid aan geven en kennis uitdragen. Het Park is goed in de vertaling van de wetenschap naar de praktijk en andersom. Het Park wil in deze beleidsperiode resultaten van (wetenschappelijk) onderzoek meer benutten in het beheer, publiceren en onderzoeksresultaten delen en waar mogelijk benutten voor educatie van bezoekers. Het Park organiseert zelf lezingen, Hoge Veluwe symposia en bijeenkomsten om kennis over wetenschappelijke onderwerpen, actuele thema's en natuur- en landschapsbeheer te delen.

Het Park wil bekend zijn als *Kennis- en educatiecentrum* over de bodem in relatie tot biodiversiteit en landschap. Het Park wil actief zijn kennis en ervaring op het gebied van natuur- en landschapsbeheer delen met de wetenschap, politiek, nationale parken en collega-organisaties. De ontwikkeling van de nieuwe educatieve expositie in het Museonder biedt kansen voor *verdieping op het vlak van bodem als basis voor biodiversiteit en landschap*. De nieuwe expositie centraal gelegen in het Park in combinatie met de faciliteiten in het Park Paviljoen biedt kansen voor een *Kennis- en educatiecentrum*.

Het Park wil zijn welzijnsfunctie voor de regio versterken. Het Park wil in deze beleidsperiode de maatschappelijke betekenis van het Park vergroten en bijdragen aan het welbevinden en de (lichamelijke en mentale) gezondheid van omwonenden.

Het Park streeft naar een hoger rendement per bezoeker in 2035. De inkomsten uit bezoek zijn van belang voor de exploitatie van het Park. Echter, hoe meer bezoekers naar het Park komen, hoe groter de druk op kwetsbare natuur in het Park en daarbuiten. In plaats van meer bezoekers naar het Park te halen, wil het Park deze beleidsperiode de bezoekers meer in het Park laten besteden.

Het Park heeft de ambitie om alle investeringsprojecten in het kader van het "*Totaalplan 2010-2030, ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit*" uiterlijk in 2035 afgerond te hebben.

4. Strategie

De strategie van het Park blijft op hoofdlijnen onveranderd. Het Park hanteert de volgende principes:

- a. Een goede balans tussen ecologie en economie.

De instandhouding van dit cultureel erfgoed met hoge biodiversiteit was niet mogelijk geweest zonder deskundig (actief) beheer en een op zelfstandigheid gericht en afgewogen economisch beleid. De Stichting zonder winstoogmerk werkt op basis van een sluitende begroting en een toekomstgericht beheer. De Stichting dekt de exploitatie van het Park in grote mate uit inkomsten van bezoekers. De publieksvoorzieningen van het Park en het Kröller-Müller Museum zijn, naar Amerikaans model, in het hart van het Park geplaatst en vormen een belangrijke economische drager voor de Stichting. Door gedegen bezoekersmanagement op basis van een recreatieve zoning wordt kwetsbare natuur ontzien. Het Park wil zijn kennis en ervaring op het gebied van een goede balans tussen ecologie en economie en verdienmodellen uitdragen.

b. Integraal werken op basis van een lange termijn visie

Binnen het Parkbeleid is er permanent aandacht voor (de wisselwerking tussen) de thema's ecologie, erfgoed, economie, onderzoek en educatie.

- ecologie: zo hoog mogelijke biodiversiteit, middels actief beheer en het versterken van het ecosysteem door herstel op landschapsschaal;
- erfgoed: behouden en ontwikkelen van het cultureel erfgoed in de traditie van het echtpaar Kröller-Müller;
- economie: het voortbestaan van het Park (exploitatie) is afhankelijk van economische dragers. De ontvangst van betalende bezoekers is net als houtoogst en pacht een middel om inkomsten te genereren;
- onderzoek: meten is weten. Het uitvoeren van onderzoek en monitoring in het Park draagt bij aan effectiviteit van beleid, beheer en gastheerschap;
- educatie: kennis delen, de Hoge Veluwebeleving versterken en bezoekers (en consumenten) inspireren en bewust maken van de waarden van het Park.

Het Park heeft de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het Park vastgelegd in een integrale toekomstvisie op de lange termijn: *“Totaalplan 2010-2030, investeren in ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit”*. Maar ook in het dagelijks werk stimuleert het Park medewerkers en vrijwilligers om in de uitvoering van hun taak oog te hebben voor andere waarden en belangen. Door integraal, vanuit meerdere invalshoeken naar hun werk te kijken: *Wat betekent dit voor natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie, educatie, onderzoek en gebiedseigen producten?* En door waar mogelijk Parkkwaliteiten te versterken door werk met werk te maken.

c. Benadering op landschapsschaal

Het Nationale Park De Hoge Veluwe staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een groter geheel; de hogere zandgronden van Noord-West Europa, de Veluwe. Ontwikkelingen ver buiten het Park kunnen effect hebben op het Park en andersom. Een bekend voorbeeld is de stikstofuitstoot voor bodem en biodiversiteit in het Park. De plaatsing van windmolens buiten de Veluwe kan bepalend zijn voor de Hoge Veluwebeleving. De komst van grote predatoren kan van invloed zijn op de biodiversiteit in het Park. En wat betekent het Park als dagattractie voor mobiliteit op de Veluwe? Ook het sturen van recreatieve druk vraagt om een aanpak op landschapsschaal. Dankzij die benadering ligt onze recreatieve zoning in

het verlengde van de recreatieve zonerings van het Natura 2000 gebied Veluwe en andersom. Reden om ontwikkelingen en projecten in het Park vanaf een hoger landschappelijk schaalniveau aan te vliegen (van groot naar klein).

d. Consistent beleid en continuïteit van actief beheer

Het besturen en beheren van een nationaal park is gebaat bij een consistent beleid. Het Park heeft ruim honderd jaar kennis en ervaring op het gebied van actief natuurbeheer. Al vanaf de eerste grondaankoop door het echtpaar Kröller-Müller (1909) is er sprake van continuïteit in het beheer van de Veluwse landschappen in het Park.

Het Park zoekt continu naar een goed evenwicht tussen natuur en cultuur; tussen actief ingrijpen en natuurlijke ontwikkeling en tussen recreatie en de draagkracht van de natuur. Het hieruit voortkomende actief beheer heeft afgelopen decennia geresulteerd in hoge biodiversiteit, met de aanwezigheid van vele bijzondere soorten.

Het duurzaam in stand houden van een gevarieerd landschap met een hoge biodiversiteit en een rijke cultuurhistorische gelaagdheid vereist nauwkeurig en consistent actief beheer met daartegen afgewogen gedegen bezoekersmanagement.

e. Ruimtelijke zonerings van recreatief gebruik

De ruimtelijke zonerings is de sleutel voor enerzijds de bescherming van de belangrijkste en meest kwetsbare soorten en gebieden en anderzijds de hoogwaardige Hoge Veluwebeleving voor bezoekers. Het Park onderscheidt drie zones: rustig, matig druk en druk (zie Bijlage 2). Het recreatief zwaartepunt, de drukste zone, ligt in het hart van het Park. In de zone met de minste recreatieve druk, de Wildbaan, kunnen bezoekers de idylle en de natuur het sterkst ervaren. Hier heeft natuur de eerste prioriteit en mag recreatie geen blijvende sporen achterlaten. In deze zone plaatst het Park bij voorkeur geen recreatieve voorzieningen, om natuur en landschap zo min mogelijk te verstoren.

Het Park stuurt bewust op een begrensde aantal betalende bezoekers per kalenderjaar, zodat de ecologische kwaliteiten van het Park gewaarborgd blijven. Dit vraagt om alertheid en gedegen bezoekersmanagement. Om Parkkwaliteiten te beschermen en de Hoge Veluwebeleving te garanderen zal het Park de effecten van bezoekers monitoren en zo nodig een maximum aantal bezoekers per dag gaan hanteren. Waar mogelijk zet het Park in op spreiding van bezoekers in tijd en fysieke scheiding van bezoekersstromen en verschillende doelgroepen.

f. Synergie tussen praktijk en wetenschap

Het Park hecht grote waarde aan een goed doordacht en zorgvuldig geïmplementeerd wetenschapsbeleid als structureel onderdeel van het natuurbeheer en de bedrijfsvoering. De strategie is gericht op een goede synergie tussen de zelf opgebouwde praktijkkennis en wetenschappelijke kennis als basis voor beleid, beheer en bezoekersmanagement. Kwalitatief goed wetenschappelijk onderzoek vergroot de kennis, zorgt voor nieuwe ideeën en helpt bij het toetsen van de effectiviteit. Onderzoek biedt tevens kansen voor externe

profilering van het Park als *Kennis- en educatiecentrum* en om stellingnames van het Park wetenschappelijk te onderbouwen.

Het Park richt zich vooral op praktische onderzoeksvragen en wil sturen op relevante en bruikbare onderzoeksresultaten. Voor optimalisatie van het onderzoeksprogramma wordt actief samengewerkt met universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten in binnen- en buitenland, waarbij het Park vaak optreedt als initiator.

5. Organisatie

Binnen een snel veranderende samenleving is permanent aandacht nodig voor de eisen die dit stelt aan de organisatie. Professionele, gemotiveerde en betrokken medewerkers en vrijwilligers maken het verschil en zijn onmisbaar voor de uitvoering van het beleid.

Het Park inspireert haar medewerkers om bij te dragen aan het bereiken van de missie van het Park en vergroot de trots die medewerkers voelen om bij het Park te werken. Bij het Park werken betrokken medewerkers die met passie streven naar het hoogst haalbare. Het Park is een gezond bedrijf. Aan de basis hiervan ligt oprechte aandacht en betrokkenheid. Voor de natuur, onze gasten én onze medewerkers. Door aandacht voor en betrokkenheid bij onze medewerkers, wordt deze aandacht en betrokkenheid overgedragen op de manier waarop het Park wordt beheerd en de manier waarop onze gasten het Park beleven. Hiermee maakt het Park het verschil.

Het Park wordt ondersteund door een actieve Vereniging van Vrijwilligers waarbij de vrijwillige inzet altijd additioneel is op de professionele organisatie.

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zijn aanleiding om te investeren in werving en behoud van medewerkers en een strategische personeelsplanning. Met name de krapte op de arbeidsmarkt in de sectoren horeca en recreatie is een aandachtspunt.

6. Beheer

Uitgangspunt van het beleid is het vanuit de eigen identiteit verder versterken van de natuur-, landschaps-, erfgoed en ruimtelijke kwaliteiten van het Park. **Het beleid is gericht op het in stand houden en versterken van het Nationale Park als particulier grondbezit met een zo hoog als mogelijke biodiversiteit.**

Het natuur- en landschapsbeheer richt zich op het versterken van de aan het Veluwe zandlandschap gebonden levensgemeenschappen en de daarbij behorende biodiversiteit.

De basis is het beeld van de Veluwe landschappen uit de periode Kröller-Müller. Het contrast en de samenhang tussen open en besloten oud-Veluwse landschappen van begin 1900 en de daarin voorkomende overgangen en gradiënten zorgen voor een rijke diversiteit aan soorten. In het Park zijn de meest kwetsbare en zeldzame soorten te vinden in de open landschappen.

Het natuur- en landschapsbeheer richt zich op het in stand houden en versterken van levensgemeenschappen door actief beheer van de voor die landschappen kenmerkende

vegetaties. Het consistente beheer heeft geresulteerd in een hoge biodiversiteit. Het Park wil het actief beheer continueren. Ten behoeve van het behoud en de versterking van bijzondere, zeldzame soorten in het Park, voert het Park waar nodig specifieke beheermaatregelen uit.

De invloed van de klimaatverandering, stikstofdepositie, de komst van grote predatoren en de draagkracht van natuur ten opzichte van publiek vragen om alertheid. Om de hoge biodiversiteit te behouden werkt het Park aan herstel van het natuurlijk systeem op landschapsschaal. Een landschapsecologische systeemanalyse geeft inzicht in de mogelijkheden voor systeemherstel om het Park als natuur- en landschapsgebied te ontwikkelen en robuuster en weerbaarder te maken voor invloeden van buiten. Systeemherstel levert al goede resultaten voor de natte natuur.

Het Park monitort de effecten van de mitigerende maatregelen zoals het toedienen van steenmeel, kalk, schelpengruis, bodeminoculatie (het uitstrooien van grond van de ene bosbodem op een andere bosbodem) die naar verwachting bijdragen aan duurzaam systeemherstel op de lange termijn. Ook het aanplanten van rijkstrooiselsoorten is een voorbeeld van een maatregel die bijdraagt aan het herstel van het bodemsysteem.

De kwaliteit van flora en fauna wordt constant gevolgd door monitoring. Daarnaast initieert het Park onderzoek om beheervragen te beantwoorden. Het Park gebruikt onderzoeksresultaten om gericht maatregelen te nemen.

Het beheer richt zich op optimalisatie van zowel biodiversiteit als natuurbeleving. Het Park biedt een hoogwaardige Hoge Veluwebeleving, in balans met de bescherming van de kwaliteiten van het Park. Bij herstelmaatregelen gericht op het versterken van de biodiversiteit benut het Park zoveel mogelijk kansen om natuur- (of erfgoed)beleving te versterken. De effecten van wildpassages en de komst van grote predatoren in het Park zijn van invloed op de biodiversiteit, bosverjonging en wildzichtbaarheid.

De instandhouding en versterking van het cultureel erfgoed zijn geïntegreerd in het beheer. Het erfgoed bestaat uit een cultuurhistorisch rijk gelaagde reeks van Veluwse cultuurlandschappen, verrijkt met een uitgestrekt 20^e-eeuws landgoed waarin natuur en cultuur verenigd zijn. De *Cultuurhistorische Visie* hanteert een gebiedsgerichte benadering en biedt een afwegingskader voor beleid en toekomstige ontwikkelingen. De focus in het beheer van erfgoed ligt op de kerncollectie: de creatie van het echtpaar Kröller-Müller, inclusief het landschap dat zij gebruikten als decor; in de geest van het echtpaar, maar niet naar de letter. Het landschap is dynamisch en in ontwikkeling.

Beheer en onderhoud van gebouwen en infrastructuur vindt plaats op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) met permanente aandacht voor kwaliteit. Het Park verplicht zich tot zorgvuldig beheer en onderhoud om de veiligheid van bezoekers, medewerkers en vrijwilligers te garanderen. Beheer van monumenten vindt plaats op basis van professionaliteit en kwaliteit. Herstelwerk wordt uitgevoerd door specialisten.

Het Park wil investeren in ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit, rekening houdend met exploitatiekosten. Bij bouwprojecten staat de functionaliteit voorop. Bij toekomstige

ontwikkelingen dient de architectuur in het Park samenhangend en van topkwaliteit te zijn. De vanuit historie aanwezige aandacht voor architectuur is verwoord in de *Architectuurvisie*. Bij nieuwbouw is de *Architectuurvisie* leidend. Aanpassingen aan de eisen van deze tijd gebeuren altijd met aandacht voor de cultuurhistorische en belevingswaarde, maar evenzeer voor veiligheid en duurzaamheid. Het Park wil investeren in ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit, terwijl de exploitatiekosten, het verbruik en ook de milieubelasting verminderen.

Het Park wil de eigen voetprint beperken door een zo duurzaam mogelijke exploitatie.

Duurzaam bouwen staat centraal. Het Park kiest voor duurzaam materiaalgebruik. Door grondstoffen zoveel mogelijk te hergebruiken is er minder restafval. Voor zover mogelijk maakt het Park gebruik van eigen hout. Bij renovatie en nieuwbouw worden zoveel mogelijk kansen benut om energie-, gas- en waterverbruik terug te dringen. Waar mogelijk wil het Park de energietransitie realiseren. Het Park kiest voor duurzame energieopwekking, daar waar dat praktisch en economisch haalbaar is.

7. Bezoekers

Uitgangspunt van het bezoekersmanagement is het gastvrij ontvangen van bezoekers en het bieden van een hoogwaardige Hoge Veluwebeleving, in balans met de bescherming van de kwaliteiten van het Park.

In het kader van goed gastheerschap wil het Park dat bezoekers zich welkom voelen.

Het bezoekersmanagement richt zich op liefhebbers van natuur & cultuur die onbekommerd willen genieten, willen ontspannen en kennis willen nemen van het Park.

Het Park biedt bezoekers al sinds de oprichting gelegenheid te genieten van de **combinatie van natuur & cultuur**. De combinatie van drie musea te midden van waardevolle natuur en landschap maakt het Park tot een toeristische dagattractie.

Het Park besteedt permanent aandacht aan het versterken van de aantrekkelijkheid en de belevingswaarde van het Park, om de concurrentiepositie te behouden. De **Merkwaarden van het Park zijn: authentiek, veelzijdig en inspirerend.**

Met (inter)nationale marketing wil het Park het merk Hoge Veluwe doorontwikkelen. Om bezoekers te (blijven) trekken, is het belangrijk de motivatie van bezoekers te koppelen aan de **‘Unique Selling Points’ (USP’s) van het Park:**

- combinatie van natuur – cultuur; samenhang tussen Park en Kröller-Müller Museum;
- verscheidenheid aan (oud Veluwse) landschappen met een hoge biodiversiteit;
- drie musea: Jachthuis Sint Hubertus, Museonder (Kennis- en educatiecentrum bodem) en Kröller-Müller Museum;
- kwalitatief hoogwaardige publieksvoorzieningen, waaronder het Park Paviljoen en infrastructuur;
- (gratis) Witte Fietsen;
- gastvrijheid en toegankelijkheid, ook voor mensen met een beperking.

Het Park stuurt op minimaal 600.000 betalende bezoekers per jaar, inclusief bezoekers van het Kröller-Müller Museum. Dit aantal is nodig voor een sluitende exploitatie van het Park. Het Park hanteert een bovengrens van 700.000 betalende bezoekers per kalenderjaar, zodat de ecologische kwaliteiten van het Park gewaarborgd blijven. De entrees zijn 'de poorten van het Park'. De Hoge Veluwebeleving begint hier. Het Park wil door herinrichting van de entrees de doorstroming en informatievoorziening verbeteren. De nieuwe toegangscontrole biedt het Park relevante managementinformatie over aantal en herkomst van bezoekers.

Het Park streeft naar optimale toegankelijkheid en bereikbaarheid van Park en Kröller-Müller Museum. Het Witte Fietsenplan en het scheiden van bezoekersstromen (auto's, fietsers en wandelaars), dragen bij aan een optimale Hoge Veluwebeleving voor alle bezoekers. Het Park biedt speciale voorzieningen voor minder validen.

Hoewel het gebruik van de auto in het Park mogelijk is, stimuleert het Park het gebruik van milieuvriendelijke alternatieven. In dat licht is de bereikbaarheid van het hart van het Park en het Kröller-Müller Museum met openbaar vervoer een belangrijk aandachtspunt. Het Park wil elektrisch rijden faciliteren met laadpalen.

Het Park streeft naar hoge en betaalbare kwaliteit. Het Park wil een betaalbaar dagje uit zijn en blijven, maar wel de bezoekergerelateerde inkomsten verhogen. Dat vraagt om een breed aanbod van activiteiten en producten voor verschillende doelgroepen, zowel die met een kleine als een grote portemonnee. Met onder meer innovatieve productontwikkeling en branding wil het Park de omzet per bezoeker vergroten.

De Parkiconen zijn:

- Jachthuis Sint Hubertus (architectuur);
- Moeflon (fauna);
- Witte Fietsen (recreatie);
- Heidebeek (flora en landschap);
- Stenen Hert (kunst);
- Museonder (musea).

Het Park wil deze zes iconen, als (onderscheidend) beeld van het Park, inzetten voor communicatie, marketing en branding. Het Park werkt aan een eigen Hoge Veluwe productlijn. Uitgangspunt bij productinnovatie is dat nieuwe producten en activiteiten een relatie hebben met natuur, architectuur en kunst en passen bij de uitstraling van het Park.

Gastheerschap is gericht op het verzorgen van een onvergetelijke ervaring. Het Park streeft naar een goede balans tussen digitalisering en persoonlijk contact. In de communicatie naar de bezoeker ligt de focus op de inhoud.

In deze beleidsperiode is er meer aandacht voor kennisdeling en bewustwording. Het educatiebeleid is erop gericht om de betrokkenheid van bezoekers te vergroten door hen te inspireren en meer bewust te maken van het beheer en de waarden van het Park. Het Park wil uitdragen waar het voor staat, wat het doet en waarom.

In het kader van de welzijnsfunctie van het Park voor de regio, is er aandacht voor gezondheid, leefstijl, rust en ruimte in de natuur, in de communicatie naar bezoekers en in het activiteitenprogramma.

Het Park wil de jeugd vroeg betrekken bij de waarden van het Park. Het Park biedt een educatief programma voor de doorlopende leerlijn, zodat alle basisschoolkinderen het Park leren kennen. Basisschoolklassen hebben gratis toegang tot het Park en kunnen voor lesprogramma's gebruikmaken van het leslokaal in het Museonder.

In deze beleidsperiode wordt de verbouwing van het Museonder en vernieuwing van de educatieve expositie gerealiseerd. Het thema voor de nieuwe expositie is bodem in relatie tot biodiversiteit en landschap. Het vernieuwde Museonder gaat een belangrijke rol vervullen om de bezoekers op een stimulerende, interactieve, zintuiglijke en creatieve wijze te informeren. De nieuwe expositie zal een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van het Park als *Kennis- en educatiecentrum* over de bodem, in relatie tot biodiversiteit en landschap.

Het Park Paviljoen biedt faciliteiten voor kennisdeling en om zowel de zakelijke als de particuliere markt te bedienen. Uitgangspunt is een goed evenwicht tussen de dienstverlening aan de bezoeker en de inkomsten voor het Park.

8. Randvoorwaarden

Voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van het Park is het noodzakelijk om samen te werken met strategische samenwerkingspartners, waarbij het Kröller-Müller Museum de allerbelangrijkste partner van het Park is. Het Park en het *Kröller-Müller Museum* vormen immers een twee-eenheid voortgekomen uit gedeeld erfgoed. De unieke combinatie van de hoogwaardige natuur van Het Nationale Park en de wereldbepaalde collectie van het Kröller-Müller Museum, maken Park en Museum samen sterk op de toeristische markt. Park en Museum werken in goede harmonie samen in het ontvangen van de bezoekers met als doel hen te inspireren en onbekommerd te laten genieten. Wederzijdse ondersteuning in passende initiatieven en afstemming van de manier van werken zijn daarbij van groot belang, om eenheid uit te stralen en het de bezoekers zowel vooraf als tijdens het bezoek zo aangenaam en eenvoudig mogelijk te maken.

De samenwerking met de *Vereniging Vrijwilligers van De Hoge Veluwe* resulteert in professionalisering van het vrijwilligerswerk. De Vereniging organiseert het vrijwilligerswerk in het Park op basis van het Vrijwilligersbeleidsplan van het Park. Het Park werkt nauw samen met de Vereniging om het aantal vrijwilligers op peil te houden. Voor de instandhouding en openstelling van Jachthuis Sint Hubertus is de relatie met onder meer het *Rijksvastgoedbedrijf* en de *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* van groot belang.

In het kader van de benadering op landschapsschaal is een goede samenwerking met omliggende grondeigenaren van groot belang. Een bijzondere 'buur' is *Defensie*, met Vliegbasis Deelen, 11 Luchtmobiele Brigade en ISK Harskamp. Het Park onderhoudt een goede relatie met deze Defensie eenheden. Waar mogelijk vindt onderling afstemming en ondersteuning plaats in wederzijds belang. Daarnaast werkt het Park nauw samen met

andere particuliere grondeigenaren verenigd in de Federatie Particulier Grondbezit. Ook wordt samengewerkt met partners binnen de *Veluwe* en met het *Samenwerkingsverband Nationale Parken*.

Strategische samenwerking vindt verder plaats in samenwerkingsverbanden en op bepaalde thema's, zoals natuurbeheer, marketing & promotie, belangenbehartiging, onderwijs en wetenschap. Het Park heeft een zeer uitgebreid netwerk: Europees, nationaal, regionaal en lokaal. Zo heeft het Park een actieve rol in de *European Landowners Organisation (ELO)*, *Friends of the Countryside (FCS)*, *Wildlife Estates Initiative* en *The International Council for Game and Wildlife Conservation (CIC)*.

Het Park mag dan zelfstandig zijn, het blijft afhankelijk van de komst van bezoekers, van draagvlak in de omgeving (lokaal, regionaal en nationaal) en van goed relatiebeheer. Maatschappelijke en economische impact van het Park op de omgeving, economie en samenleving is in 2023 onderzocht en gerapporteerd door een onafhankelijk adviesbureau. De opkomst van de participatiesamenleving, zorgt voor toenemende participatie door betrokken burgers. **Het Park wil de samenleving sterker met het Park verbinden**, o.a. met activiteiten en heeft daarbij speciaal aandacht voor de welzijnsfunctie voor omwonenden, de inwoners van de gemeenten Ede, Arnhem en Apeldoorn. Het Park biedt de verkoop van jaarkaarten als service naar omwonenden zonder daar financieel belang bij te hebben. Bezoekers die het Park (financieel) willen steunen kunnen Vriend van het Park worden.

Hoewel het Park bestuurlijk en financieel zelfstandig is, vindt het Park **een goede relatie en samenwerking met overheden**, Europees, nationaal, provinciaal én lokaal van belang. Het Park investeert in regelmatig overleg met overheden en participeert in internationale, nationale en regionale samenwerkingsnetwerken.

Voor de realisering van de in dit plan beschreven ambities is het Park (deels) afhankelijk van overheidsbeleid en wet- en regelgeving. **Investeringsprojecten zijn alleen haalbaar met aanvullende externe financiering**. Hiervoor zet het Park in op fondsenwerving en het aanvragen van projectsubsidies. Met bijdragen van fondsen, loterijen, vermogende particulieren, bedrijven en de overheid kan het Park investeren in natuur en landschap, erfgoed, onderzoek, educatie, innovatie, infrastructuur en energietransitie.

De beschikbaarheid van personeel is een belangrijke randvoorwaarde. Met name in de horeca is sprake van een krapte op de arbeidsmarkt. Het personeelsbeleid is gericht op diversiteit, om een mix van mensen met verschillende achtergronden, afkomst, leeftijd en eigenschappen in het Park te laten werken. Het Park zet in op inclusie en (bij)scholing, zodat niemand zich achtergesteld of buitengesloten hoeft te voelen en iedereen optimaal functioneert en op het langer laten doorwerken na pensioenleeftijd (maximaal vier jaar).

9. Risico's en kansen

De toekomst van het Park is sterk afhankelijk van externe factoren, zowel in de omgeving als op grotere schaal. Het Park zal in zijn beleid en sturing voortdurend (moeten) anticiperen op onverwachte ontwikkelingen om de continuïteit te waarborgen. Voorbeelden van

calamiteiten waar Park en omgeving mee te maken kunnen krijgen zijn de stand van de conjunctuur, gezondheidsrisico's, oorlogen, stikstofdepositie en klimaatverandering.

a. Conjunctuur

De schommelingen van periodes van sterkere groei (hoogconjunctuur) en periodes van tragere (laagconjunctuur) of zelfs negatieve groei (crisis) hebben gevolgen voor de bezoekersaantallen en het bestedingsgedrag. Tijdens een recessie is fondsenwerving lastiger dan in tijden van hoogconjunctuur. Economische crisis en inflatie leiden tot armoede. Er is minder geld voor een dagje uit. Een lagere werkloosheid en toenemende vergrijzing zorgen voor meer concurrentie bij de werving van personeel, met name in de sectoren horeca en recreatie.

b. Gezondheid

Er is een groeiend bewustzijn van de gezondheidseffecten van groen en natuur. Dit, samen met een toenemende aandacht voor een gezonde leefstijl (sport, beweging, voeding) biedt kansen. Het Park kan door het bieden van faciliteiten en activiteiten, zoals het *Hoge Veluwe Beweegweekend*, bijdragen aan een gezonde leefstijl. Hiermee kan het Park zijn welzijnsfunctie voor de regio versterken en (nieuwe) bezoekers trekken. Aan de andere kant moet het Park tijdig anticiperen op gezondheidsrisico's en pandemieën voor mens of dier. De beperkte openstelling van het Park tijdens de Corona-pandemie maakte duidelijk hoe groot de impact van dit soort calamiteiten is. Veiligheid van bezoekers, medewerkers en vrijwilligers staat voorop.

c. Milieu en Stikstofdepositie

De stikstofdepositie is vooral een probleem voor het *Natura 2000-gebied Veluwe*. Stikstofdepositie heeft een negatieve invloed op de biodiversiteit en vraagt om extra herstelmaatregelen en inzet in beheer. Met het steenmeelonderzoek kan het Park een positieve bijdrage leveren. Met het Witte Fietsenplan en door het plaatsen van elektrische laadpalen blijft het Park een meer duurzame mobiliteit stimuleren.

d. Klimaatverandering

Klimaatverandering heeft effecten, zoals verdroging en vaker extreem weer. Er is meer risico op natuurbranden. Door de verwachte temperatuurstijging schuift de verspreiding van soorten op naar het noorden. Invasieve soorten kunnen meer overlast veroorzaken. Het Park draagt, met gerichte (beheer)maatregelen, zoals herstel van het watersysteem, bij aan een meer robuuste en klimaatbestendige inrichting. Ook het bosbeleid van het Park, gericht op een toekomstbestendig bos, met een sterkere horizontale en verticale gelaagdheid, draagt daaraan bij. Voor het uitvoeren van maatregelen gericht op CO₂ reductie ziet het Park kansen voor innovatie met waterstof. Het Park wil de eigen CO₂ uitstoot en de CO₂ uitstoot van bezoekers in het Park reduceren en zal op dat vlak ook eisen stellen aan aannemers en toeleveranciers.

e. Biodiversiteit

Het Park scoort hoog op het gebied van biodiversiteit. De soortenrijkdom in Nederland neemt al jaren af door verschillende factoren. Niet alleen milieuomstandigheden en

klimaatveranderingen hebben invloed op de biodiversiteit. De hoge grofwilddruk en de komst van de wolf op de Veluwe hebben gevolgen voor het evenwicht van flora en fauna in het Park, waardoor de biodiversiteit in het Park steeds meer onder druk komt te staan. Het Park houdt er rekening mee dat een te groot aantal bezoekers tot verstoring van de natuur kan leiden en wil dit door recreatieve zonerings- en maximeringsmaatregelen van bezoekersaantallen voorkomen. De ecologische kwaliteit mag niet in het gedrang komen. Het Park hanteert een bovengrens van 700.000 betalende bezoekers per kalenderjaar. Door de jaren heen bezoekt gemiddeld een derde van de bezoekers alleen het Park; een derde komt zowel voor het Park als voor het Museum en een derde komt in het Park voor het Museum. De uitbreiding van het Kröller-Müller Museum zal naar verwachting een groter aandeel Parkbezoekers interesseren ook een bezoek aan het Museum te brengen. Het Park monitort de ecologische kwaliteit en onderzoekt eventuele effecten van bovenstaande ontwikkelingen op natuur, om zo waar nodig gerichte maatregelen te kunnen nemen.

f. Ruimtelijke ontwikkelingen

Vanuit verschillende ruimtebehoeften wordt gekeken naar de Veluwe. Zo zoekt Defensie extra ruimte om te werken en te oefenen. Ook binnen de grenzen van het Park is er behoefte aan ruimte om in te spelen op actuele ontwikkelingen, zoals voor de energietransitie, de uitbreiding van het Kröller-Müller Museum en de bouw van resort De Hoge Veluwe. Ruimtelijke ontwikkelingen mogen echter nooit ten koste gaan van de ruimtelijke kwaliteiten en belevingswaarden van het Park. Door in samenwerking te zoeken naar slimme en goede combinaties van functies en ruimtegebruik liggen er wellicht toch kansen in en om het Park.

g. Trends en technologische ontwikkelingen

Trends in vrije tijdsbesteding ontwikkelen zich naar een inclusieve (totaal)beleving. Digitale media en kunstmatige intelligentie (AI) bieden kansen voor onderzoek en beleving op maat. De grens tussen reëel en virtueel vervaagd. Dit vraagt om alertheid op het gebied van cyberveiligheid en privacy.

h. Bereikbaarheid

In het licht van stikstofdepositie en CO₂ reductie is het beleid gericht op het terugdringen van de automobiliteit op de Veluwe. Hoewel de Veluwse partners investeren in duurzame mobiliteit, staat de buslijn in het Park steeds opnieuw ter discussie in het overheidsbeleid. Om de (inter)nationale toeristen en (minder valide en zakelijke) bezoekers in het Park te ontvangen, is een goede bereikbaarheid van het hart van het Park en het Kröller-Müller Museum met openbaar vervoer essentieel. Bereikbaarheid van de publieksvoorzieningen in het hart van het Park is tevens van belang voor het personeel.

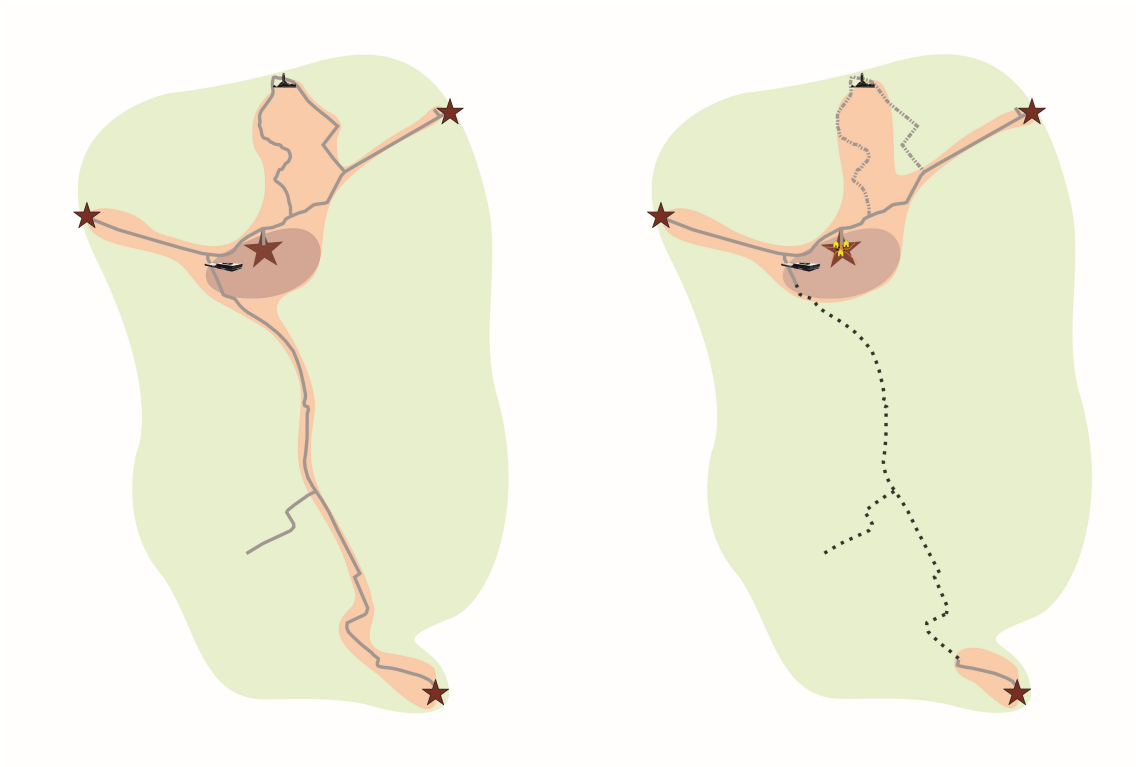
Bijlage 1 Kritische prestatie indicatoren

- Ecologische kwaliteit behouden: meer dan 80% van alle beheertypen scoort in 2035 'goed' op structuurkenmerken en doelsoorten;
- De trend van Rode lijstsoorten relevant voor en gemonitord in het Park blijft constant of neemt toe;
- De oppervlakte van de aanwezige landschapstypen blijft constant;
- 600.000 tot maximaal 700.000 betalende bezoekers aan Park en KMM per jaar;
- Minimaal 80% van de Parkexploitatie wordt gedekt uit inkomsten van bezoek;
- Totale uitgaven per bezoeker stijgen van € 17,66 in 2022 naar € 35 in 2035;
- Groei van het aantal 'Vrienden van De Hoge Veluwe' van ca. 190 in 2023 naar 1.000 Vrienden in 2035;
- Doorlopend sturen op betrokkenheid en tevredenheid van bezoekers met NPS (Net Promotor Score) van minimaal +50, met groei naar minimaal +60 in 2035;
- Het aantal bezoeken van (BO en VO) scholieren groeit van 21.000 per jaar (in 2022) naar 40.000 in 2035;
- Minimaal twee (inter)nationale publicaties over onderzoek in het Park per jaar;
- Op basis van lange termijn strategie op duurzaamheid en energietransitie, zijn in 2035 alle dienst- en huurwoningen én alle bedrijfsgebouwen van het Park (generiek) energieneutraal, met een voorbehoud ten aanzien van het Jachthuis;
- Het Park monitort de Medewerker Betrokkenheid (MBO) op regelmatige basis, tenminste eens per vijf jaar;
- In 2035 is geïnvesteerd in ruimtelijke kwaliteit door realisatie van de volgende investeringsprojecten (zie Totaalplan 2010-2030):
  - herinrichting entrees Otterlo, Schaarsbergen en Hoenderloo;
  - verbouwing Museonder en vernieuwing expositie;
  - ontwikkeling omgeving entree Hoenderloo (inclusief resort);
  - verbetering bodemkwaliteit heischrale graslanden;
  - bosrevitalisatie;
  - aanleg nieuwe fietsverbinding tussen Centrumgebied en Jachthuis Sint Hubertus;
  - verjonging historische lanen;
  - Aanpassing materialisatie van wegen (naar functie).

Bijlage 2 Zonering

Huidig (2024)

Toekomstig

- Druk
- Matig druk
- Rustig

